

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Sent með tölvupósti á: skipulag@skipulag.is

Reykjavík, 16. janúar 2022

Efni: Umsögn Landverndar vegna matsáætlunar um framleiðslu metans og vetnis á Reykjanesi

Stjórn Landverndar hefur kynnt sér ofangreinda matsáætlun. Að mati samtakanna er um að ræða verksmiðju sem ekki samræmist markmiðum í loftslagsmálum og mun hafa neikvæð áhrif á náttúru landsins og ásýnd.

Loftslagsáhrif

Nauðsynlegt er að mati Landverndar að skýr lífsferilsgreining með tilliti til losunar gróðurhúsalofttegunda liggja fyrir áður en ákvörðun er tekin um að fara af stað í að reisa verksmiðjuna. Þar verður að leggja mat á m.a. losun vegna byggingu verksmiðjunnar og orkuöflunar sem og skilgreinda losun frá aðföngum og landnotkun vegna beggja þátta. Þá er nauðsynlegt að skilgreina losun vegna flutninga afurða og aðfanga. Nauðsynlegt er að skilgreina mögulegan leka á metani en vegna þess að metan er um 24x sterkari gróðurhúsalofttegund en koltvísýringur á 100 ára tímabili (mun hærri til skemmri tíma) og mjög lítill leki/slys getur því valdið því að betra er að sleppa framleiðslunni.

Markmið í loftslagsmálum – orkuskipti

Stjórnvöld hafa sett fram metnaðarfull markmið í loftslagsmálum um kolefnishlutleysi fyrir 2040 og amk. 55% samdrátt í losun fyrir 2030 m.v. 2005. Skv. aðgerðaáætlunum og niðurstöðu starfshópa ráðuneytisins á samdráttur í losun að nást að miklu leyti með orkuskiptum. Stjórn Landverndar vill því varpa þeirri spurningu til Skipulagsstofnunar hvort stefnumörkun stjórnvalda í loftslagsmálum komi ekki í veg fyrir að hægt sé að fara fram með framkvæmd sem beinlínis vinnur gegn orkuskiptum með því að nýta orku sem ætti að fara í orkuskipti innanlands, til útflutnings.

Áhrif á náttúruna vegna orkuöflunar

Skv. matsáætlun er orkuþörf verksmiðjunnar 50 MW. Reykjanesvirkjun er 100 MW og viðurkenndir fræðimenn halda því að svæðið standi ekki undir þeirri orkuframleiðslu. Hér á að taka 50 MW afl úr íslensku raforkukerfi til útflutnings á rafeldsneyti á sama tíma og lagðar eru fram áætlanir um að auka þurfi raforkuframleiðslu um ríflega 120% til að mæta orkuskiptum á Íslandi. Þá á einnig að reisa umfangsmikið fiskeldi á landi í grennd sem einnig

þarf umtalsverða orku (50 til 70 MW). Það er deginum ljósar að eitthvað verður að láta undan, og að óbreyttu verður það íslensk náttúra. Öll orkuvinnsla á Íslandi hefur neikvæð áhrif á náttúru landsins. Eftirspurn eftir ódýrri kolefnislosunarlágri orku fer hratt vaxandi með alvarlegum afleiðingum fyrir náttúru Íslands. Í samhengi við bein áhrif af framkvæmdinni er nauðsynlegt að mati Landverndar að skoða samhliða áhrif af orkuöflun, bæði á náttúru landsins en einnig á orkuskipti.

Að mati Landverndar þarf að gera grein fyrir orkuöflun sem þarf til og hvaða áhrif hún kann að hafa á náttúru og víðerni (umhverfið almennt) og möguleika til að afla orku til orkuskipta. Þetta er grundvallaratriði. Draga þarf saman upplýsingar um önnur áform um iðnaðarstarfsemi á svæðinu og hver orkuþörf þeirra er.

Önnur áhrif á náttúru

Nauðsynlegt er að ítarlegt mat á áhrifum á jarðmyndanir, landslag, fugla og gróður fari fram. Þó fyrirhugað verksmiðjustæði sé á svæði sem skilgreint er í skipulagi sem iðnaðarsvæði er samt sem áður lítt raskað nútímahraun þar. Varúðarreglu umhverfisréttar verður einnig að hafa í hávegum þannig að ákvörðun um framkvæmd sé ekki tekin nema að upplýst sé að áhrif á til dæmis fuglalíf, jarðmyndanir og gróður séu innan viðmiða.

Áhrif á landslag, ásýnd og ferðaþjónustu

Ein helsta ástæða þess að ferðamenn koma til Íslands er til að skoða óspillta náttúru landsins. Ljóst er að mannvirki hafa neikvæð áhrif á þá upplifun. Eftirsóttir ferðamannastaðir eru í nánd við fyrirhugað verksmiðju: Brúin milli heimsálfa, Reykjanesviti og útsýnið út í Eldey, Gunnhver og Brimketillinn

Í mati á umhverfisáhrifum verksmiðjunnar þarf að skoða þarf afar vel áhrif aukinnar mannvirkja á ferðamenn, með mun ítarlegri hætti en lagt er upp með í áætluninni.

Víti til að varast

Allar líkur eru nú á því að [kísilver United Silicon í Helguvík](#) verði ekki ræst aftur. Það eru einkar jákvæðar fréttir fyrir íbúa Reykjanesbæjar, fyrir loftslagsbókhald Íslands og fyrir íslenska náttúru. Hins vegar er nauðsynlegt er að grannskoða ákvarðanatökur fyrri ára um mengandi iðnaði á Íslandi. Í Helguvík eru leifar kísilvers United Silicon, fyrirhugaðs kísilvers Thorsil og fyrirhugaðs álvers. Íslenskt samfélag hefur tapað gríðarlegum fjármunum á þessum draugum og nauðsynlegt er að fara yfir hvernig það gat gerst að svo risavaxin áform komust svo langt löngu áður en nauðsynlegar forsendur lágu fyrir.

Það sama gildir með vetnis- og metanverksmiðju á Reykjanesi. Betra er að fara sér hægt og tryggja að allar hliðar málsins séu vel upplýstar áður en ákvörðun er tekin. Þar eru fagleg og lýðræðisleg vinnubrögð mikilvægasta stoðin.

Lokaorð

Stjórn Landverndar dregur í efa nauðsyn þess að reisa metan- og vetnisverksmiðju á Reykjanesi og telur hana tefja fyrir nauðsynlegum orkuskiptum á Íslandi auk þess sem vafi leikur á loftslagsávinningi verkefnisins. Þá er nauðsynlegt að skoða til hlítar áhrif

verksmiðjunnar á náttúru landsins bæði beint og í gegnum orkuþörf og að teknu tilliti til annarrar orkufrekrar starfsemi á svæðinu, væntrar og núverandi.

Með vinsemd og virðingu,

fh. stjórnar Landverndar

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri